

Universitätsbibliothek Wuppertal

Davidis Ruhnkenii Opuscula Varii Argumenti, Oratoria, Historica, Critica

Ruhnken, David

Lugduni Batavorum, 1823

Oratio de Graecia

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1660](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1660)

ORATIO

DE
 GRAECIA
 ARTIUM AC DOCTRINARUM
 INVENTRICE,

habita a. d. xvi Maji anp. MDCCLVII, cum in
 Academia Lugduno-Barava Lectoris Graecarum
 literarum professionem auspicaretur.

Est hoc majorum instituto bene ac sapienter recep-
 tum, ut, qui ad laudatarum artium disciplinas tra-
 dendas acciti, in hunc amplissimum ornatissimumque
 locum escendunt, vel de illius doctrinae, quam quis-
 que profitetur, dignitate, praestantia atque utilitate
 verba faciant, vel illustriorem quempiam locum, ex-
 quisite copioseque tractandum, indidem delibent. At
 enim cum multi, qua opera tralatitio huic publice
 dicendi officio satisfaciunt, eadem reconditae eju-
 dam eruditionis, aut singularis acuminis laudem quae-
 rant: fit interdum, ut orationes habeantur eae, quas
 e centenis vix singuli, in eodem doctrinae genere,
 si forte, diligentius versati, mentibus animisque in-
 tendendis assequantur: dum interim reliqua oscitat
 conicio, et subtilis molestique Oratoris taedio prope
 epocatur. Equidem cum honorifico Illustrissimorum
 hujus Academiae Curatorum, atque Amplissimorum
 hujus Civitatis Consulum decreto, in hoc augustissi-
 mum virtutis doctrinaeque omnis sacrarium, et in
 hanc tantam clarorum atque excellentium virorum lu-
 cem

cem prodeō ; cumque hodiernus dies , quo nullus
 unquam vitae meae laetior illuxit , mihi gravem illam
 quidem , at jucundam tamen publice dicendi necessi-
 tatem imposuit : delegi , Auditores , argumentum ora-
 tionis pervagatum , de medio petitum , atque adeo ab
 omni doctrinae subtilitate remotum . Multo enim sa-
 tius duxi , vel cum famae et existimationis , quantula
 demum cunque sit , dispendio popularem afferre ora-
 tionem , quam recludendis interiorum artium penetra-
 libus , Vobis , quorum mihi animos sensusque conci-
 liari cupio , importune fastidium creare . Dicam igitur
de Graecia artium ac doctrinarum inventrice .
 Atque haud scio , an nulla ex omni humanitatis dis-
 ciplina promi possit materia , quae et muneri , quod
 Gravissimorum Virorum auctoritate auspicio , magis
 sit consentanea , et majorem vim habeat ad excitan-
 dos studiosae juventutis animos , atque ad Graecarum
 literarum amorem incendendos . Quodsi enim , quam
 potero planissime , demonstraro , nullam neque do-
 ctrinam esse , neque artem ingenio ac libero dignam ,
 quam Graeci vel non invenerint , vel cujus non se-
 mentem sparserint : Si porro gravissimis rationibus
 evicero , eosdem ipsos multas praestantissimasque
 disciplinas non elicuisse tantum ex tenebris , atque
 inchoasse , verum ad illud etiam fastigium evexisse ,
 prope ut nobis omnem consequendi sui spem sustu-
 lerint : quis non juvenum incredibili erga gentem tam
 eruditam studio et cupiditate rapiatur ? quis non pro-
 vectiorum , senis Catonis exemplum imitatus , Grae-
 cas literas sic avidè arripiat , quasi longo tempore
 conceptam visceribus , flagrantemque sitim restingue-
 re cupiens . Vellem quidem , materia ad dicendum

sumta quam est omnium intelligentiae accommodata, tam facile unius horae curriculo terminari posset. Verum illa tam late patet, nulla ut oratio, oratio autem? ne justum quidem volumen accuratam ejus explicationem capiat. Quid igitur? Libere per omnem disciplinarum orbem vagabor, et summis quibusque leviter decerptis, capita tantum et fontes, unde quaeque sapientiae ratio et liberalior ars manarit, quasi intento digito commonstrabo. Quaeso autem obtestorque Vos, Auditores, ut, si minus polite limataeque dixerò, quam vel hujus amplitudo loci, vel eruditae aures vestrae postulant, huic infantiae meae vestra in humanitate ne desit praesidium.

Praeclare gravis inprimis et locuples auctor, Plato, philosophia, dixit, nullum pulchrius, nullum praestabilius bonum nec impertitum esse mortalibus Dei munere, nec impertiendum. Haec est illa barbariae et immanitatis victrix, veritatis indagatrix, solidioris doctrinae (*) parens, officii moderatrix, vitae humanae magistra. Quam qui aspernatur ac respuit, is humanitate se abdicasse censendus est, atque ad tardarum pecudum conditionem detrudendus. Contra, cujus contemplandae et cognoscendae studio qui, ceteris posthabitis, se totum tradit, is ad ipsam divinitatem, ex qua haustus animus et libatus est, quasi quibusdam passibus propius accedere videtur. Atqui hanc doctrinarum omnium dominam ac reginam uni Graeci admirabili, qua praediti fuerunt, mentis sagacitate

(*) [Solidioris doctrinae. Recentiorum consuetudo juveni Ruhnkenio fraudi fuit, ipso iudice ad Mureti Opp. T. I. P. 13.]

ex obscuris abditisque naturae recessibus elicuerunt. Nec contenti, illam philosophiam, quae rerum contemplatione continetur, felici partu edidisse, alteram etiam, quae in actione versatur, aliquanto post liberaliter adjecerunt. Quam inveniendi gloriam tum annales vetustatisque monumenta satis superque loquuntur, tum ipsa rerum fides sic testatur et confirmat, ut nec Tatiani, nec Clementis Alexandrini declamationibus, bilis et invidiae plenis, unquam convelli queat; estque haec laus Graecorum adeo propria, ut ne aliam quidem gentem in illius societatem temere admittant. Nam etsi Graeci ipsi, pro aequitate sua, non dissimulant, nonnulla, in Mathematicis praesertim disciplinis, Chaldaeorum Aegyptiorumque ingeniis debita, vel per mutua populorum commercia in Graeciam fluxisse, vel a Pythagora, Democrito, Platone, aliisque, qui discendi causa ad gentes longe dissitas commeassent, paullatim esse invecta: tamen si quis illa cum Graecorum inventis contulerit, barbaros perpauca repetundarum jure postulare posse reperiet, eaque ipsa sic ab ingeniosissimis hominibus exulta et meliora reddita animadvertet, ut non aliunde adscita atque arcessita, sed in Graeco quasi solo genita esse videantur. Ac ne hic vetustissimae Poëtarum philosophiae memoriam replicem, quam fabularum integumentis involutam, quam fingendi licentia mire contaminatam constat fuisse: princeps et auctor accuratius philosophandi Thales extitit Milesius. Qui cum multa de divinae humanaeque mentis vi ac natura, de mundi satu atque ortu, de fati denique necessitate dissereret, quasi signum aliis sustulit ad excolendam illam philosophiae partem, quae post-

postea Metaphysicae nomine celebrata est. Difficile dictu est, Auditores, quot quanto ingenio viri hujus doctrinae studio exarserint. Ac tantum abfuit, ut rei materia, in naturae obscuritate, si quaequam, recondita, hunc animorum impetum retardaret, ut ipsa potius difficultas magis et magis investigandi soffer-
 tiam exaceret. Magnum in hac disciplina nomen fuit Pythagorae, et, qui ad ejus se auctoritatem contulissent, Empedoclis et Epicharmi; magnum item Anaxagorae, magnum Parmenidis, pluriumque aliorum, quos memoria consequi difficile est, et enumerare longum. At enim vero praecipuam Metaphysicae et locupletandae et ad disciplinae formam habitumque redigendae gloriam sibi vindicant duo principes intelligendi magistri, qui merito omnium seculorum oculos animosque in se converterunt, Plato atque Aristoteles. Quorum uterque aetatem contrivit in investiganda, quoad humano ingenio fieri poterat, aeterna illa et beatissima numinis natura, in declaranda mentis humanae vi et indole, in ejusdem denique immortalitate tuenda atque adserenda. Nec quicquam illis, quae tum de rerum caussis et principiis, tum de communibus earum affectionibus ab iisdem philosophis disputata sunt, subtilius acutiusque excogitari potest. Quae pluribus verbis explicarem, ni vereremur, ne minus commode servaretur orationis, quam institimus, popularitas. Sed ut varium est hominum studium, sic horum etiam Metaphysica modo a doctissimis quibusque concelebrata enituit, modo deserta obsolevit. Uni Platoni hoc praecipue obtigit, ut pari prope fastigio staret in utraque fortuna.

Cujus sapientiae cum ii, qui politiorum literarum elegantia et suavitate ducerentur, tum veteres religionis Christianae antistites, multum semper tribuerunt. Sed Aristotelis fortunam quibus verbis conquerar? aut quomodo satis dolenter deplem? Extulit enim duodecimum a Christo nato seculum genus hominum omni barbaria contaminatum, Scholasticos vulgo dicunt, qui clarissimo illius lumini teterrimam noctem offunderent, exquisitam elegantiam immunda illuvie et squalore opplerent, et sic denique immortalis viro, apud imperitos, pudenda horum interpretum somnia pro germana Aristotelis philosophia stulte accipientes, ingentem et vix unquam delendam infamiam conflarent. Hinc certe, hinc occulte serpsit ista invidia, qua veteres philosophi nostra etiam aetate premuntur. Nam ut quisque antiquitatis omnis Graecarumque literarum imperitissimus est, ita priscos illos heroes petulantissime contumeliosissimeque vexat, abjicit, deridet. Atque nos non sumus ii, qui in Metaphysicae disciplina, praesertim quae tam difficiles tamque arduos explicatus habeat, Veteres negemus uspiam offendisse, uspiam incurrisse, mentis errore, ut fit, divagatos. Verum nec novi Metaphysici nobis habere videntur, in quo sibi tanto opere placeant, seque velut de caelo delapsos tam magnifice circumspeciant. Quid enim? si nova illa decreta sunt ita certa, stabilia, firma, ut isti vulgo jactant: qui fit, ut quadragesimo fere, aut quinquagesimo quoque anno nova exoriatur secta, quae alteram cum conviciis et clamore de possessione depellat? Aut quid tandem caussae esse dicamus, quare multi, pro qui-

quibus modo, tanquam pro aris et focis, pugnabant, eadem ipsa aliquot annis post, velut vana, falsa, nugatoria repudient? Videte levitatem hominum atque inconstantiam. Crebrae istae ac repentinae sententiarum commutationes quid prodant, cui potest esse obscurum? Scilicet hi quoque ipsi variis opinionum fluctibus jactati, nihil dum certi ac firmi, in quo tuto consistent, reppererunt. Quae cum ita sint, missis vagis errantibusque istorum conjecturis, solum id, quod in hac disciplina certum atque exploratum est, constanter teneamus: quod quin maximam partem sollerti Veterum investigationi acceptum referendum sit, vix negari sine impudentia, aut magna antiquae eruditionis inscitia potest. Nimirum primae, quas natura illorum mortalium animis impressit notiones, quo plus simplicitatis, eo plus veritatis habere: quas notiones, qui deinceps secuti sunt, vel novandi cupiditate ducti, subtiliter quaesitis argutiis obscurarunt, vel, devias sibi vias per varios anfractus quaerentes, plane deseruerunt. Itaque videas, illos ipsos, post longos infinitosque errores, eo, unde digressi fuerant, tandem redire. Ecquis vestrum est, qui nesciat, notiones innatae quanto animorum studio a primariis sint philosophis, nostra patrumque memoria, explosae? Qui quid aliud fecerunt, nisi ut, cognito errore, ad Lyceum et Porticum, quam inconsulte ac temere reliquerant, reverterentur? Quod si novitios hosce philosophos non ratione, sed praestantium virorum auctoritate refellendos putarem, possem hic, ut alios taceam, excitare Leibnitium, quam acri virum ingenio? quanta judicandi aequitate?

te? quem, inter omnes constat, de Veterum Meta-
 physica, Platonis inprimis, et sensisse honorifice,
 et dixisse. Satis mihi multa verba de hac philoso-
 phiae parte fecisse videor. Ad Logicam deinceps
 transeamus.

Saepe numero, Auditores, mirari subit, plerasque
 artes et doctrinas ante fuisse consummatas, numeris-
 que absolutas suis, quam illarum inveniendarum con-
 stituendarumque ratio certis regulis esset praeceptis-
 que conclusa. Sic Homerus divinam illam Iliada,
 admirabile belli Peloponnesiaci monumentum condidit
 Thucydides, antequam Rhetor Criticusve aliquis illas
 artes praeceptionibus devinxisset. Pari modo Graeci
 philosophi, eximia quadam mentis vi atque celeritate
 praediti, magistrorum praecepta, quibus ingenium in
 inveniendo et acute cernendo dirigeretur, in vero in-
 vestigando, excolendaque ratione longe anteverterunt.
 Logica igitur vel Dialectica tum demum inventa est,
 cum, constituta propemodum philosophia, acuti sa-
 gacesque homines ejus praesidium non magnopere
 desiderarent. Quo ductus argumento si quis contem-
 dat, non videri tantam, quanta vulgo putatur, hujus
 disciplinae utilitatem, is quidem sententiae suae ad-
 scribat nostram. Plato certe, Mathematicis rationi-
 bus percipiendis magis acui ad philosophiam inge-
 nium, putabat. Verumtamen ut capitalia ingenia hoc
 adminiculo facile caruerint, negari haud potest, per-
 magnum infirmioribus adjumentum hac arte esse alla-
 tum. Itaque grato animo praedicandi sunt Veteres
 illi, quorum acerrimo studio et exulta Logica est,
 et per omne disciplinarum genus latissime fusa. Pe-
 ri-

ripateticorum illustria in illam merita commemorare, quid attinet? ex quorum fontibus rivulos duxerunt recentiores. Sed quis praeposteram et perversam Stoicorum diligentiam ferat, qui captiosis cavillationum et fallaciarum laqueis excogitatis, quod ad regendas in vero inveniendis mentes a Peripateticis comparatum fuerat, id ad eas impediendas implicandasque converterent? Quae quidem tricae, deinceps a barbara Scholasticorum natione cupide arreptae, vix tandem recentiorum philosophorum opera ex scholis profligatae, in Jesuitarum monasteria se abdiderunt.

Venio jam ad illam nobilissimam pulcherrimamque philosophiae partem, qua de expetendis fugiendisque rebus, de vitae ratione, hominumque moribus quaeritur: quam, vere mihi videor posse affirmare, et natam esse apud Graecos, et liberalissime educatam, et exornatam pulcherrime. Atque haec quidem, si utilitatem ex ea in humanum genus redundantem spectes, omnium disciplinarum facile princeps est: sin nascendi ordinem, prope postrema. Veterrimi enim philosophi plus operae curaeque in naturalium rerum caussis indagandis, quam in ornanda hac morum emendatrice, posuerunt: credo, quod ad ingenii laudem illustrius magnificentiusque videbatur, de siderum, ut hoc utar, meatu, quam de temperantia aut cognitione sui disputare. Primi igitur rei tam salutaris tamque necessariae curam et Pythagoras ipse et tota ejus familia suscepere. Qui quidem tametsi, illius more aetatis, utrumque studium conjunxerant, hanc tamen sapientiae partem plene cumulateque perfecerunt. Quo magis dolendum est, quae ab illis literarum

rum monumentis fuerint consignata, prope omnia communi bonorum librorum naufragio periisse. At enim vero dum moralis philosophia in Italiae parte ea, quae Magna Graecia dicta est, Pythagoricorum industria laetissima incrementa capiebat, ceteri philosophi Graeci vel in mathematicis vel in aliis philosophicis disciplinis persequendis, ut instituerant, strenue pergebant: donec Socrates, cujus sapientiamne, dubites, an morum sanctitatem magis admirere, philosophiam a latentibus rerum causis anquirendis avocavit, atque ad vitam communem traduxit. Hic ut mirus fuit ingenio, moribus, vita, sic nova etiam atque antea inaudita et prorsus singulari usus est docendi ratione. Etenim non declamando, ut Sophista, non inculcandis vulgaribus morum praeceptis, ut aretalogus, non libris in vulgus edendis, ut philosophi ceteri; sed aliorum opinionibus blande eliciendis, et absurdis, quae ex iis consequerentur, lepide jocosaeque coarguendis, homines ad virtutis atque honestatis studium amplectendum excitavit. Quibus quidem elegantissimis et Attico sale conditis disputationibus, cum ipse Socrates literam scripserit nullam, nobis omnino carendum fuisset, nisi ei, magno philosophiae et optimarum artium bono, Plato et Xenophon discipuli obtigissent, ambo ingenii venustate atque elegantia florentes, eloquentiae copia et varietate ambo. Felicem magistrum talibus discipulis! Felices discipulos tali magistro! Hi quicquid ex divino illo Socratis ore arripuissent, scriptis diligenter mandarunt, eandemque sermonis festivitatem nativumque leporem, quo Socrates supra

G

cun.

cunctos mortales excelluit, oratione sua sic expresserunt, nihil ut fingi possit venustius, nihil scite magis. A Socrate igitur, tanquam a capite et origine, profectae manarunt omnes posteriorum philosophorum praeclaræ disputationes de aequo et bono, de justitia et fide, de ceteris denique rebus, quibus hominum genus ad bene beateque vivendum excolatur. Atque illi ipsi, qui hodie, in Gallia praesertim et Britannia, ut suum et aliorum otium fallant, nos libris de morum doctrina scriptis prope obruunt, quid, quaeso, magnopere afferunt, quod in Socraticis libris non multo rectius atque elegantius tradatur?

Graeci igitur sapientes qua ratione hominum mores ad honesti decorique curam et omne genus officii conformarint, satis a Vobis cognitum arbitror, Auditores. Reliquum est, ut, quibus legibus, moribus, disciplinis respublicas temperarint, quam poterimus brevissime, explicemus. Hic rursus Pythagoricorum virtus ac prudentia multiplici gloria eluxit, quippe quorum haud pauci et rerumpublicarum clavum tenuerunt, et civitates salutaribus institutis fundarunt. Quanquam nec in ipsa Graecia defuerunt ea aetate, qui Politicam sive civilem hanc prudentiam, si minus docendo scribendove, at certe republica domi forisque tractanda sic exornarent, ut nihil admendum ad perfectionis laudem deesse videretur. Sponte vobis, vel me tacente, illustre Solonis nomen succurrit, prudentissimi Atheniensium legislatoris, et septem Sapientum numero habiti. Graeciae vero civitates quam egregiis legibus temperatae fuerint atque excultae, quis tandem majus illustriusque testimonium

tum desideret eo, quod illis Romani, quantis opi-
 bus, imperio et rerum gestarum gloria, tanta gravi-
 tatis et recti iudicii laude praestantes, publice perhi-
 buerunt? Horum enim jussu, post exactos reges,
 tres legati in omnem Graeciam profecti sunt, ut tum
 inclitas Solonis leges, tum aliarum civitatum mores
 institutaque cognoscerent, et descripta domum aspor-
 tarent. Ex quibus maximam partem conflatae sunt
 Leges XII. Tabularum, quarum tanta et fama est,
 et in veteri jure Romano cognoscendo utilitas. Sunt
 igitur duodecim Tabulae fons omnis publici privati-
 que juris: duodecim Tabularum fons Graecorum le-
 ges, Atheniensium maxime. Est autem illa Regum
 et principum virorum administra et comes, Politi-
 ca, primum a Platone, mox ab Aristotele, ad jus-
 tam disciplinae formam revocata. Quorum posterior
 si nullum aliud ingenii monumentum condidisset: ex-
 tant autem plura singulari sagacitate et exquisita di-
 versissimarum rerum scientia confecta, quae ejus fa-
 mam satis tuentur: solis aureis de optimae reipubli-
 cae institutione libris nomen suum ad immortalitatis
 memoriam consecrasset. Sed cavete hic vobis docto-
 rem umbraticum animo fingatis, abdentem se litera-
 rum latebris, et gravi cum supercilio Regibus prin-
 cipibusque viris, quos nunquam frequentavit, leges
 scribere ausum. Etenim politissimi vir ingenii in
 aulae luce ac splendore vixit, maximis omnis memo-
 riae regibus, Philippo et Alexandro summa familia-
 ritate conjunctus, multumque versatus cum ministris
 et adjutoribus consiliorum. Ecquem igitur putetis,
 vaserrimas aulicorum artes, arcanasque, quibus regna

administrentur, rationes vel indagasse sagacius, vel tenuisse rectius, vel literis prodidisse accuratius? Perspexit nuper, et quidni perspiceret is, quem propter singulare mentis acumen omnisque pulchri sensum inter praecipua hujus seculi ornamenta referas? perspexit igitur operis praestantiam Illustris Montequieu, et plura inde in eximium de Legum causis librum derivavit, quam fortasse credant priscaurum literarum ignari.

Susceptae materiae ordo jam me ad illud Graecorum studium ducit, quod in rebus naturalibus scrutandis explicandisque collocarunt. De quo antequam dicere instituo, pauca generatim atque universe monenda puto. Gravis quaestio est, et variis discrepantium inter se doctorum hominum agitata contentionibus, plusne Veteres ingenio et honestissimarum artium scientia valuerint, an recentiores? Nec temporis hujus est, nec instituti, quibus quisque rationibus, quam sequeretur, opinionem confirmarit, ordine referre. Utrunque certe magis cupide animoseque disputatum est, quam solide et vere. Exortantem tandem viri sunt ab omnium partium studio alieni, in quibus et summa fuit judicandi vis, et summa meritis amplificata auctoritas, qui litem, magno bonarum artium damno indies gliscentem, sic dirimerent, ut antiquitati palmam tribuerent in disciplinis iis, quae ex apertis cognitisque fontibus hauriendae, sola ingenii solertia perficiantur: contra, recentiori aetati in iis, quae ex abditis naturae penetralibus observandi diuturnitate, et longa experimentorum eruantur serie. Quae cum ita sint, quis non

videt, Veteres a recentioribus in Physicis et plerisque Mathematicis, quae longioris aevi diligentia constant, longe multumque superari? In quo tamen vituperare antiquitatem, et contempnere, quod multos facere videas, sive stultitia est, sive iniquitas, sive utrumque. Nisi forte quis etiam Physicis, qui nunc sunt, obtrechandam putet, quod non eosdem, quos qui post mille annos futuri sunt, in arte sua progressus fecerint. Verum tamen ingenue fatendum est, Graecos omnes, ne Leucippo quidem et Democrito exceptis, qui Physicorum longe principes numerantur, in hac naturae scientia conjecturis tribuisse nimium, experimentis parum. Quod idem institutum, gravi praeclarae hujus doctrinae detrimento, Physici deinceps secuti per multa secula tenuerunt: donec Baco Verulamius, cui illorum, qui de Philosophiae et laudandarum artium studiis bene meriti sunt, antepono neminem, comparo paucos, naturae speculatores a vano conjectandi studio ad ipsam naturam observandam, factisque periculis exquirendam revocavit. Quamquam ad Veterum excusationem, non deest, quod dici possit. Nondum enim oculus arte adjutus erat, nondum inventa antilia, quam vocant, pneumatica, nondum denique tot alia sensuum manuumque adjuncta comparata; sine quibus, fallitur, qui se in naturae cognitione multum profligaturum putet. Neque tamen aliquis nobis occurrat sic, ut dicat, ex his tam praeclare inventis, quae modo commemoravimus, quantum recentiores antiquioribus ingenii vi praestent, vel liquidissime apparere. Non est, non est profecto,

in quo horum sagacitas se valde efferre atque exultare possit. Fere enim, nescio quo fato, accidit, ut maxima quaeque et utilissima hujus generis inventa casu potius, quam ullius sollertia, in lucem proferantur. Profecto mirum est, Auditores, qua ratione fortuna mortalium ludat industriam. Nam quod acutissimi homines, contritis in quaerendo aetatibus suis, invenire non potuerunt, illud saepe bardus aliquis Monachus, aut si quis est consimili stupore, nullo reperit negotio. Graeci vero quamquam ab iis, quae dixi, praesidiis imparati, Physices disciplinam inchoasse potius, quam absolvisse, putandi sunt: tamen in multis nec levis momenti rebus facem aetati nostrae praetulerunt. Nam coelestium corporum quae sit vis centripeta, quae centrifuga, haud leviter ab illis adumbratum est; sphaerica telluris figura iisdem fere, quibus hodie, rationibus demonstrata: maris denique aestus, ejusque caussae eodem, quo nunc, modo explicatae. Alia sciens praetereo.

Hactenus de Graecia philosophiae inventrice. Nunc de disciplinarum Mathematicarum ortu et incremento nobis disserendum est. Vetus opinio est, jam inde a Thaletis ducta temporibus, tum numerorum scientiae, tum Geometriae, tum denique Astronomiae incunabula apud Chaldaeos Aegyptiosque esse quaerenda. Ergone Graeci philosophiam invenire potuerunt, Mathesin non potuerunt? Ergone ingenia illa, quae optimis artibus excogitandis alerentur, aliquando torpuere obtusa? Equidem neque laudem, barbaris gentibus ab ipsis Graecis sponte ac liberaliter tributam, in dubium vocem; nec illis, qui tot
pro-

propriis bonis abundant, affingam aliena. Hauserint inde Graeci prima harum artium elementa; quae quam rudia, tenuia atque incondita fuerint, non aliunde rectius, quam ex eo, quod Diodorus Siculus narrat, intelligi potest. Negat enim scriptor clarissimus Chaldaeos illos, quibus tantum in hoc genere tribuitur, solis deliquium praedicere et ad certum tempus revocare ausos fuisse. Egregiam sane Astronomiae scientiam et fama tam illustri et pervagata dignam! Graecis, Graecis, inquam, nominatim Thaleti Milesio, illa gloria servata fuit, ut primi eclipses supputarent, stupentique vulgo praedicerent. Verum quantumcunque tandem sit, quod barbarorum ingenio debeatur, Graeci certe ita illud et amplificarunt et exornarunt, ut ipsi demum veri Mathematicarum disciplinarum inventores dici haberique possint. De Arithmetica quidem quam praeclare meriti sint, quid multis commemorem? quorum industria non vulgaris tantum, sed analytica etiam, quam hodie Algebra vocitant, nobis est comparata. Atque hic inveteratus prope error ex hominum animis evellendus est, quo Arabes nobilis hujus subtilisque artis satores ac parentes ferunt. Quod si omnia vetustatis monumenta, quibus pulcherrimum inventum Graecis vindicari possit, fatali illa librorum strage intercidissent: tamen hanc analyticam numerandi rationem, aequae ac reliquam Arabum eruditionem, ex Graecis fontibus repetitam crederemus. Jam vero cum superest Diophantus Alexandrinus, vir longe acutissimus, qui se principem Analyticae Arithmeticae inventorem et dicat et re ipsa probet: tamen

Arabibus, quod per vim et ambitionem intervertunt, tanquam proprium tribuimus?

Pari studio Graeci, et vero etiam vehementiori, rationes ducti in pulvere radii demonstrarunt. Certe si immortalia eorum in Geometriam merita sigillatim persequi instituerem, vox me citius aut dies, quam materia, deficeret. Ecquis vestrum est, Auditores, qui in hujus doctrinae adyta penetrare cupiens, non Euclide usus sit mystagogo? De quo illud mirabile ad laudem ac prope singulare praedicatur, qui ejus placita vel in dubium vocarit, vel erroris convicerit, per tam immensi temporis decursum adhuc repertum esse neminem. Euclidem brevi post exceperit, quem aetatis suae Newtonum dixeris, Archimedes; qui, quantum Graeci ceteris nationibus ingenii gloria antecelluerunt, tantum Graecos omnes incredibili mentis vi et celeritate anteivit. Namque universam Mathesin felici industria persecutus, obscuris lucem, dubiis fidem attulit, atque hanc tam insignem laudem infinita novorum inventorum multitudine cumulavit. Geometriae vero scientia sic excelluit, ut in ejus libris jam vestigia sublimioris, qua aetas inprimis nostra gloriatur, Geometriae haud leviter impressa appareant. Archimedi tum alios, si libet, adjicite, tum inprimis praestantem arte sua hominem, Apollonium Pergaeum, qui primus omnium, quantum scimus, latentes antehac et obscuras Conicarum sectionum proprietates in lucem protulit, et scienter declaravit.

Major ex coeli et siderum observatione in vitam humanam redundat utilitas, quam ut a Graecis ne-

pligi spernive potuerit. Itaque nullus fere ante So-
 crates aliquo nomine extitit philosophus, qui non
 siderum magnitudinem, intervalla et meatus, quanta
 posset diligentia, anquirenda existimaret. Pythago-
 rici imprimis, quod summa vigilantia coelum specta-
 rint, summis in coelum laudibus feruntur. Ex qua
 nobilissima familia Philolaus, si quis alius, comme-
 morandus est, qui princeps solem in universi centro
 sic collocavit, ut ipse circa axem rotetur suum,
 planetae autem omnes circa ipsum orbitis rotundis
 moveantur. Cujus sententiae primum auctorem cum
 antiquarum expertes literarum Nicolaum Copernicum
 jactarent, Ismael Bullialdus, vir eximius, qui, ra-
 ro exemplo, ad Astronomiae laudem politioris hu-
 manitatis decus adjecerat, inventi tam praeclari glo-
 riam rursus Philolao vindicavit. Ita non pauci ho-
 die, praesertim ex illis, qui in compendii alicujus
 angustias compacti et conclusi sunt, quae ante plu-
 ra jam secula veterum scriptis sermonibusque cele-
 brata reperiantur, pro recens inventis venditant, ma-
 jorine imperitia, dicam, an insolentia et vanitate.
 Singulos vero, quorum opera et labore Astronomia
 creverit, si enumerarem, quem tandem exitum ora-
 tio nostra inveniret? Mitto igitur Eudoxum Cnidi-
 um, mitto Metonem Atheniensem, mitto Aristar-
 chum Samium, mitto denique tot alios et meritis
 suis et aliorum praeconio nobilitatos. Nec tamen
 Archimedes hic praetereundus est vel ob eximiam
 sphaeram ab ipso inventam, in quam solis, lunae,
 et quinque errantium motus sic illigaverat, ut celeri-
 tatis et tarditatis rationem, quam conversionibus suis

tenerent, felicissime imitaretur. At enimvero superiorum Astronomorum omnium luminibus multum offecere duo excellentes viri, et ad siderum scientiam amplificandam, atque in justum artis habitum cogendam, nati factique, quamvis aetatum disjuncti intervallis, Hipparchus et Claudius Ptolemaeus: quorum prope innumerabilibus observationibus inventisque Astronomia plus incrementi cepit, quam vel superioribus seculis cunctis, vel pluribus deinceps secutis. Nolite tamen putare, Auditores, me vel tam ineptum antiquitatis admiratorem esse, vel tam iniquum recentioris industriae existimatorem, ut veterem Astronomiam cum novae hujus splendore ullo modo comparandam ducam. Erudita illa Graecorum gens ultra, quo progredetur, vix habuit, tum aliis caussis impedita, quas hic referre nihil attinet, tum omni fere supellectile, quae sideribus observandis inserviat, destituta. At quot et quales hodie opportunitates habemus! quantam omnis generis instrumentorum copiam! Quo magis saepenumero veterum sagacitatem admiror, qui, quae recentiores tuborum ope cognorint, eadem, tanquam divini, rara et singulari ingenii vi conjecerint. Democritus certe tot seculis ante natum Galilaeum docuerat, galaxiam non nisi ex infinita exiguarum confertarumque stellarum multitudine constare. De Lunae vero natura, phasibus, maculisque complures veterum, absque oculo arte adjuto, eadem, quae recentiores coeli siderumque spectatores, tradiderunt.

Cum omnes omnino artes, quibus vitae humanae commoda adjuventur, et ortum suum Graecis debe-

beant, et incrementa, quid mirum est, si Mecha-
 nica, cujus usus latissime patet, eorundem ingenii
 exulta egregium in modum fuerit ac perpolita. Ar-
 chytam Tarentinum, accepimus, non tantum machi-
 nas, quae inspectantes stupore defigerent, effinxisse,
 sed et primum omnium accuratam illarum construendi
 darum rationem literis explicasse. Inter omnes au-
 tem, quos prisca aetas tulit, Mechanicos maxime
 eminent Archimedes ille ad miraculum usque ingenio-
 sus. Qui cum Syracusae gravissima obsidione a Ro-
 manis premerentur, quod ingentium copiarum robur
 vix efficere potuisset, id effecit unus, patriam urbem
 peritres annos machinis bellicis, quas summa solle-
 tia excogitasset, ab hostium irruentium vi defendens.
 Idem eodem tempore Marcelli classem mirabilium il-
 lorum speculorum ope exussit, simulque nobis do-
 cumentum dedit, Optice ad quantum culmen fuerit
 a Graecis provecta. O civem egregium, nec un-
 quam satis laudandum, cujus ingenium patriae tan-
 to praesidio fuit, quanto ornamento. Extulit cite-
 rior aetas multos excellentesque Mathematicos; sed
 ex quo patria fructum tam amplum cepit, extulit
 neminem. Hospes sit, oportet, et peregrinus in
 Graeca historia; quem non saepe tot tam varii gene-
 ris tormenta bellica, arietes, testudines, helepoles,
 turres, aliaque incredibili sagacitate reperta, in ad-
 mirationem rapuerint. Nihil jam dicam de artificis,
 quae ex eadem machinali doctrina ad multiplices ho-
 minum usus, tum necessitatis, tum delectationis
 causa, uberrime effloruerint. ad hunc usque
 Mechanicam ars illa, quae aedificandi leges dat,

artissima cognatione attingit: cujus quam exquisita scientia Graeci praediti fuerint, vel ex Graecorum architectorum commentariis, quos Vitruvius in compendium misit, in unumque corpus perite conflavit, satis cognoscere potestis. Sed quanto hoc clarius et luculentius ex magnificis illis monumentis, quae vel omnium rerum confectrix aetas, vel Saracenorum furor et immanitas reliqua fecerint, intelligi potest! quibus, quamvis misere habitis, contemplandis admirandisque eruditorum peregrinatorum oculi animique nunquam satiantur. Itaque nulla hodie in cultiori, qua patet, Europa gens est, quae non Graecis hac in arte principatum deferendum ducat. Ac peritissimi quique aetatis nostrae architecti pulcros sese beatosque judicant, si quid imitando, quod proxime ad Graeci praestantiam operis accedat, effingere queant.

Sed quo plura Graecorum inventa refero, eo magis mihi crescit materia dicendi. Etenim nihil adhuc dixi de Geographia, nihil de Gnomonica, nihil de Hydraulica, nihil denique de Musica, quae et ipsa cum olim Mathesis pars esset, insignem Mathematicorum opem et auxilium experta est. Neque a proposito alienum foret, de nobilissimis artibus, Pictura et Sculptura hic disserere: in quibus laudandis quantum se jactare nostra posset oratio! Quid enim signorum habet aetas recentior, quod cum antiquitatis Graecae pignoribus comparatum non sordeat? Sed haec omnia pro materiae dignitate explicare, temporis, quibus concludor, angustiae vetant. Neque tamen ita properandum est, ut praeclarissi-

mam

nam illam humanae vitae sospitam et conservatricem, Artem Medicam, cujus ope cum maxime indigeo, silentio praetermittam. Haec, ut reliquae artes, a rudibus exiguisque profecta initiis, tandem per multos gradus pervenit ad Hippocratem, divinum hominem, immensa omnium, quae ingenio continentur, artium scientia praeditum, et naturae observatorem tam diligentem tamque accuratum, ut et alios fallere, et ab aliis ipse falli nesciverit. Hic simplicissimam et naturae consentaneam medendi viam ingressus, brevi salutarem artem ad summum decus provexit. At illa Hippocratis semita, quae sola ad humani generis salutem duceret, quam paucorum notata est vestigiis! Brevi neglecta obsolevit tradita ab eo medicinae excolendae ratio: In certae experientiae locum philosophicae argutiae successerunt: Jacuit ipse hujus artis parens ac princeps: circulatores atque anilium nugarum institores in coelo fuerunt. Sed tandem divinitus excitatus Hermannus Boerhavius, alter Hippocrates, quo vix quisquam hanc Academiam, ipsumque nomen Batavum majori illustravit gloria, summum illum Coorum heroa in pristinam dignitatem restituit, ejusque studium et oratione, ex hoc ipso loco habita, et multo magis exemplo suo, sic artis salutaris studiosis commendavit, ut jam universa fere Europa se ad Hippocratis auctoritatem contulerit.

Atque ita potiorum artium originem, quanta potuimus brevitate usi, enarravimus. Restant deliciae illae nostrae et amores, liberalissima humanitatis studia: in quibus veteres illi Graeci omnium consensu
gen-

gentium vere regnant ac triumphant. Quem enim ulla natio poëtam protulit, qui cum Homero; quem oratorem, qui cum Demosthene; quem historicum, qui cum Thucydide sit ullo pacto comparandus? Latium solum ea edidit aluitque ingenia, quae Graeciae gloriam prope in discrimen vocarent? Sed quis Graecis Latinos opponat, qui quem habent ingenii cultum, a Graecis ad se traductum esse, ingenue fatentur? Aegre ab hoc loco, et ad fructum uberrimo, et ad voluptatem suavissimo, discederem, nisi jam mihi harum literarum quotidie celebrandarum facultas oblata esset jucundissima et maxime animo exoptata meo. Quod immortale beneficium cum a Vobis, Amplissimi Procères, in me profectum sit, Vos, par est, summa veneratione, Vestris in rempublicani et bonas literas meritis debita, a me compellari. Omnino tam illustrem prolixae erga me voluntatis Vestrae significationem dedistis, nihil ut jam aliud mihi omni vita cogitandum agendumque sit, nisi quatione possim me tali ac tanto beneficio dignum praestare. Ex quo quidem tanto uberius laetitiae fructus ad animum meum pervenit, quod eo semper meorum summa votorum rediit, ut mihi juventutem ad illarum artium, quarum ipse amore flagrabam, honestissimum studium erudire publica auctoritate liceret. Quo me nec majus nec pulcrius reipublicae munus afferre posse, tum ipsa ratio mihi persuaserat, tum veterum auctoritas sapientum. At enim insigne illud, quo animus effertur, gaudium non mediocriter conturbat arduae, quam capesso, provinciae contemplatio. Nam in qua tandem Musarum se-

de publici doctoris partes agam? Nempe in ea, quae eximiis semper in quocunque disciplinarum genere magistris floruit, in hoc vero humanitatis ac literarum studio non nisi summis. Verum enimvero superest, atque utinam diu supersit, studiorum meorum per duodecim annos dux et auctor fidelissimus; qui si me meaque omnia consilio suo moderari perrexerit, non est, quod hujus difficultatem muneris, quantumvis gravem, magnopere pertimescam. Ceterum sentio magis, Viri Illustrissimi, quam immensum quiddam et infinitum sit, quod Vobis debeam, quam verba, quae munificentiae Vestrae magnitudinem exaequent, reperio. Sed quid opus est exquisitis gratiarum formulis, ubi factis et re ipsa gratus animus declarari multo rectius potest? Sic igitur habete, me, quoad vixero, omnem curam, operam, laborem in id collaturum, ne quid unquam Academia Vestra vel detrimenti vel dedecoris ex me cepisse videatur. Cujus diligentiae meae ut Vos quam diutissime testes et spectatores habeam, ex animo precor.

Vos vero cum intueor, Viri Clarissimi, qui magna cum ingenii gloria divinas humanasque literas profiteri, quanta me voluptate perfundi existimatis? Vestrum enim haud pauci mihi non modo viam, quae ad solidiorem eruditionem duceret, praeciverunt, verum etiam tot tam luculenta beneficia apud me collocarunt, ut, si illorum memoriam non summa religione conservem, nefarie peccasse censendus sim. Jam cum docendi munus, cujus fausta, ut spero, auspicia capio, me arctius, quanquam dispari ordine et loco, sed arctius tamen Vobiscum conjungit: etiam

etiam atque etiam peto a Vobis et contendo, primum, ut, si quando erravero, prudentia me Vestra comiter in viam reducat; deinde ut amicitiam eam, ejus per complures annos fructum cepi jucundissimum, integram mihi atque illibatam conservetis. Equidem nullum officii genus, quo Vos mihi devincere possim, temere praetermittam; et, quando ingenio atque eruditione Vobiscum certare temerarium est, et supra vires meas, fide, animique integritate, quae nullo oblinatur fuce, Vobiscum certabo.

Te vero, Vir summe et omni laude cumulate, Tiberi Hemsterhusi, ut nominatim appellem, Tuorum in me meritorum postulat magnitudo. Nolim virtutibus Tuis, quas mirari, quam laudare facilius est, ambitiosius commemorandis, pudori ac verecundiae illi, qua non minus, quam immensae eruditionis gloria praestas, importune vim afferre. Dabis tantum hanc mihi veniam, ut grati animi sensus explicans, quanta possum voce testificer, me plus, quam Tibi, mortalium debere nemini. Nam qui sum, quantuscunque sum, ex disciplina Tua profectus sum. Hanc ipsam vocem, nisi Tu eam praeceptis Tuis conformasses, quis unquam dignam, quae ex hoc audiretur loco, existimasset? Etsi igitur omnia, quae homini ab homine praestari possunt, mihi, ut qui maxime, praestitisti: est tamen aliquid amplius quod mihi a Te tribui velim. Nimirum sic me quotidie consiliis monitisque Tuis institues, ut non ego, verum per me Tu erudire studiosam juventutem videare. Quo uti nihil ad publicam utilitatem potest

esse accommodatius, sic laudem meam illustrabit potius, quam obscurabit.

Tandem Vos etiam adloquor et saluto, Nobilissimi Commilitones, spes patriae, flos juventutis ex humanissimis gentibus politicissimisque delibate. Vestra res hic agitur. Vobis, Vobis combibendi sunt limpidissimi illi Graeciae fontes, ex quibus quicquid est optimarum artium longe lateque dimanavit. Theologia sola augustiorem ortum habet, quippe ex coelo ad collustrandas mentes nostras divinitus profecta. Verum cum novi Foederis promulgatio Graeco sermone confecta sit, ne ad ejus quidem intelligentiam alius aditus est, nisi per Graecarum praesidia literarum. Itaque si nulla alia ex his literis speranda esset utilitas, illa tamen, quam dixi, ratio sola satis magnam vim habere deberet ad animos vestros mirabili illarum amore inflammandos. Incumbite igitur ad hanc tantam tam praeclaram laudem, ut facitis, meque, si tanti videar, studiorum vestrorum vel ducem capite, vel adiutorem.